

Braun Gábor - Kovács Zoltán László

Makroregionális stratégiák

Kísérlet az Európai Unió gazdaságpolitikájának megújítására

ÖSSZEFOGLALÓ: Az Európai Unió gazdaságpolitikája a politikai kísérletezés és innováció módszerét követi. E tanulási folyamatban helyezzük el és az EU gazdaságpolitikai eszköztárához képest pozicionáljuk a makroregionális stratégiákat. Ezen új koncepciók (Balti-tenger, Duna, további potenciális makrorégiók) elemzése, összehasonlítása után az EU gazdaságpolitikáját osztályozzuk a végrehajtás és a koordináció jellegének függvényében. A makroregionális stratégiák eszerint kooperatívák és puha koordinációval bírnak, területi-funkcionális fókuszuk fokozódó differenciáltságot és integrációt tükröz. Véleményünk szerint a makrorégiók révén potenciálisan megvalósítható, szorosabb fiskális és ágazati koordináció új lendületet adhat az uniós együttműködésnek és javíthatja az EU versenyképességét. Azonban az uniós források korlátozottsága, a nem kellően mély integráció és a puhább koordináció tovább növelheti a széttöredezettséget, és nagyban szűkítheti az EU mozgásterét a külső, belső kihívásoknak való megfelelésben.

KULCSSZAVAK: Európai Unió, kooperáció, tagállamok, gazdasági tervezés

JEL-kód: F55, O52, P11

A közösségi regionális politika megújításának és átalakításának jegyében – egyúttal 20 évvel a kelet-közép-európai tervgazdasági rendszerek összeomlása és öt évvel az Európai Unió legnagyobb bővítése után – az Európai Bizottság 2009 júniusában közzétette az *első uniós makroregionális fejlesztési stratégiát* (European Commission, 2009a), amely a balti-tengeri régióra terjed ki. Alig egy héttel később az Európai Unió Tanácsa felkérte a Bizottságot egy második fejlesztési stratégia 2010 végéig történő kidolgozására. Ez az új stratégia a Duna makrorégiót öleli fel, mintájául (*blueprint*) pedig az első balti-tengeri régió szolgál (Council of the European Union, 2009).

A makrorégiókat a Bizottság így jellemzi: „olyan, több közigazgatási régiót magában foglaló terület, amelynek azonban elegendő közös problémával kell megbirkóznia ahhoz, hogy az egységes stratégiai megközelítés indokolt legyen” (European Commission, 2009a). A makrorégiók kiterjedése változó, a megcélzott politikai terület

témájától függően a rájuk alapozott stratégiák egy integráló és leegyszerűsítő, a problémamegoldást megkönnyítő keretet kell, hogy szolgáltatassanak (European Commission, 2009c).

A makrorégiókat alapvetően földrajzilag kapcsolódó államok alkotják: részben az uniós tagállamai, részben pedig a régióval szomszédos harmadik országok. A makrorégiók voltaképpen új köztes szintet képeznek a nemzeti (tagállami), illetve a szupranacionális (közösségi) szint között. Az eddigi regionális politikákhoz képest az innovációt itt tehát elsősorban a szupranacionális és a nemzeti szint között elhelyezkedő transznacionális irányítási szerkezet és folyamatok jelentik (Schymik, C. – Krumrey, P., 2009).

A makroregionális együttműködés mozgatórugója, hogy a közös kihívások és érdekek mentén koordinált módon valósítson meg határon átnyúló projekteket (Euractiv, 2010b; European Parliament, 2010). Ez funkcionális térségekre alapozott politikákat eredményez,

földrajzilag változó határokon belül (úgynevezett „változó geometria”) (European Economic and Social Committee, 2009). A makroregionális stratégiák az integráció elmélyítésének és a területi kohézió erősítésének fontos eszközeül szolgálhatnak, hiszen mind a Balti-, mind pedig a Duna-stratégiában részt vevő országok nagysága és gazdasági fejlettsége igen eltérő.

A különböző szektorokra irányuló politikák összefogása és az együttműködés növelik a hatékonyságot és a siker esélyeit, új munkamegosztást és specializálódást tesznek lehetővé. Ugyanakkor a hozzáadott érték növelése és a kiaknázatlan potenciál felderítése csak egy adott makrorégió sajátosságaira kialakított megoldásokkal lehetséges. Ennek a stratégiának fontos partnerei a tartományok, a helyi és regionális önkormányzatok, a regionális fejlesztési intézmények és a különféle civil szervezetek is, mivel kiemelt szerepet játszanak a területfejlesztés és a határon átnyúló együttműködések sikerében (DunaLog, 2010).

MAKORRÉGIÓK AZ EURÓPAI UNIÓBAN: A KONCEPCIÓKTÓL A VÉGREHAJTÁSIG

Jelenleg tehát csupán egyetlen makroregionális stratégia tart a végrehajtás fázisában (Balti-tenger-stratégia), egy másik pedig kidolgozás alatt van (Duna-stratégia). A Balti-tenger-stratégia egyúttal kísérletnek is tekinthető, amely sikeres végrehajtás esetén ösztönzést jelenthet további makrorégiók kialakítására, illetve mintául szolgálhat a stratégiák és az akciótervek kidolgozásához. Amennyiben a Balti-tenger-stratégia és a Duna-stratégia beváltják a hozzájuk fűzött reményeket, illetve a 2014–2020. évi közösségi költségvetésben esetleg külön pénzügyi forrásokat rendelnek hozzájuk, akkor nagy valószínűséggel további makrorégiók is létrejöhetnek.

Spanyol részről a Régiók Bizottságában már történt arra kezdeményezés, hogy a nyugat-európai tengerparti országok makroregionális együttműködését az úgynevezett *Atlanti-straté-*

gia létrehozásával teremtsék meg. Az előzetes tervek szerint ez az új makrorégió a környezetvédelemre és az Atlanti-partvidék biológiai sokszínűségének megőrzésére, valamint a kulcsfontosságú tengerhez kapcsolódó ágazatok (turizmus, vitorlázás, halászat, partmenti bányászat és energiatermelés, tengerészeti K+F, tengeri szállítás, hajógyártás, kikötőfejlesztés) közös fejlesztésére összpontosítana (Euractiv, 2010a). Ugyanakkor, míg a svéd EU-elnökség alatt a Balti-tenger-stratégia komoly lendületet vett, 2010 első felében a spanyol elnökség alatt nemigen történt előrelépés az Atlanti-stratégia kidolgozásában. Ha ez a harmadik stratégia megvalósul, akkor várhatóan a „kimaradó” mediterrán tagországok is létrehozzák saját makrorégiójukat, amely az előbbiek mintáját követve az *Adriai–Jón-tengeri stratégia* lehetne (Mantica, 2010). Ugyanakkor, amennyiben a Balti-tenger- és a Duna-stratégia nem hoz áttörést a regionális politika megújításában, akkor megtorpanhat a további makroregionális stratégiák kialakítása is.

Az 1. táblázatban az előbbi, optimista szcenárióból indultunk ki és négy európai makrorégiót vizionálunk. A potenciális makrorégiók esetében a bennük részt vevő tagállamok körének meghatározásakor egyrészt földrajzi megfontolásokból, másrészt a Balti-tenger- és a Duna-stratégia tapasztalataiból indultunk ki. Ugyanakkor ettől eltérő konstellációk is megvalósulhatnak, hiszen a Duna-stratégiából esetlegesen kiszoruló országok például csatlakozhatnak az Adriai–Jón-tengeri stratégiához, de az unió–fehérorosz kapcsolatok enyhülése elvezethet Belorusszia Balti-tenger-stratégiába való bekapcsolódásához is.

Balti-tenger-stratégia (*European Baltic Sea Strategy*)

Az északi tagállamok jellegzetessége, hogy az Európai Unió gazdaságpolitikája elemeinek kialakításánál a versenyképesség fokozására irá-

AZ EURÓPAI UNIÓ MEGLÉVŐ, ALAKULÓ ÉS POTENCIÁLIS MAKORRÉGIÓI

Rész vevő országok	Működő és kialakuló makrorégiók		További potenciális makrorégiók	
	Balti-tenger-stratégia	Duna-stratégia	Atlanti-stratégia	Adriai–Jón-tengeri stratégia
EU-tagállamok	Németország, Lengyelország, Dánia, Svédország, Finnország, Észtország, Lettország, Litvánia (8)	Németország, Ausztria, Szlovénia, Csehország, Szlovákia, Magyarország, Bulgária, Románia (8)	Egyesült Királyság, Írország, Belgium, Hollandia, Luxemburg, Franciaország, Spanyolország, Portugália (8)	Olaszország, Görögország, Málta, Ciprus (4) Potenciálisan: Franciaország, Spanyolország, Portugália (+3)
Harmadik országok	Oroszország (1) Hosszabb távon: Belorusszia (+1)	Horvátország, Bosznia-Hercegovina, Szerbia, Montenegró, Ukrajna, Moldova (6)	Norvégia, Izland (2)	Albánia, Macedónia Törökország (3)
Összesen	9 (+1)	14	10	7–10

Forrás: a szerzők készítették

nyuló lisszaboni stratégián túlmenően immár a makroregionális koncepcióknál is mintaként szolgálnak. Ebben a térségben az együttműködésnek hosszú és sikeres múltja van (például Északi Tanács, Északi Miniszteri Tanács, Balti-tengeri Államok Tanácsa, Balti-tengeri Államok Szubregionális Együttműködése), ugyanakkor a gazdasági és pénzügyi válság különösen érzékenyen érintette ezt a területet. Az északi országok kooperációs modelljének megújítása a Balti-tengerre kialakított makroregionális stratégia kezdeményezésével a soros svéd elnökség alatt éppen időszzerű volt, holott azt már a német elnökség előtt is igényelték az érintett tagországok. Az új tagállamokkal kapcsolatos kohéziós célok mellett fontos szerepet játszott, hogy a térség kis államokra tagolódása miatt az eddigi stratégiai kooperáció és feladatmegosztás mellett is csekély a belső verseny és a globalizáció tükrében a megfelelő méretgazdaságosságot sem sikerült elérni.

2009. június 10-én a Bizottság betervezte

te a Balti-tenger-stratégiát és a kapcsolódó akcióttervet (European Commission, 2009a; European Commission, 2009b). Ez a stratégia négy olyan pilléren nyugszik, ahol európai cselekvésre van szükség: környezetvédelem, gazdasági fejlődés, földrajzi megközelíthetőség és vonzerő fokozása, valamint a régió biztonságának megerősítése (Euractiv, 2010b). Az előzőekben már rámutattunk arra, hogy a Balti-tenger-stratégia az Európai Uniónak egy kísérleti stratégiai projektje is egyben, hiszen a további makrorégiók kialakításának folytatása nagyban függ ennek a konkrét stratégiának a sikerétől. A Balti-tenger-stratégia felülvizsgálata, a megvalósult projektek bemutatása és értékelése 2011-ben – a lengyel uniós elnökség alatt – kerül napirendre (Pop, V., 2009).

A stratégia cselekvési tervét szemlélve sajnos egyértelműen szembetűnik, hogy annak végrehajtásában legkevésbé az új tagállamok vesznek részt, holott vélhetően pont ők a leginkább érde-

keltek annak eredményeiben. A 2. táblázat a Balti-tenger-stratégia elemeit foglalja össze.

Duna-stratégia (*European Danube Strategy*)

Az állam- és kormányfők a 2009. június 18–19-i brüsszeli csúcstalálkozójukon felkérték az Európai Bizottságot, hogy legkésőbb 2010 végéig dolgozza ki a Duna-stratégiát (Európai Unió Tanácsa, 2009). A formális egyeztetések, a stakeholder konferenciák és a nyilvános konzultációk 2009. november–2010. május között lezajlottak. A Bizottság 2010. december 8-án állt elő a Duna-stratégiára és az ehhez kapcsolódó akciótervre vonatkozó javaslatával (European Commission, 2010b; 2010c). Az állam- és kormányfők 2011 nyarán – remélhetőleg még a magyar EU-elnökség alatt – fogadják el a Duna-stratégiát.

Míg a Balti-tenger stratégiában részt vevő országok mindegyike földrajzi értelemben is a Balti-tenger partján található, addig a Duna-stratégia kapcsán nemcsak a *Duna menti* országok jelezték részvételi szándékukat. Ebben az értelemben a *makrorégió inkább a folyó tágabb vízgyűjtő területét öleli fel*, (lásd 1. ábra) megteremtve ezáltal a lehetőséget arra is, hogy ne csak a Dunával összefüggő projektek kerüljenek a stratégia fókuszába. A stratégiában részt venni kívánó államok – különösen az EU-n kívüli harmadik országok – száma is jóval magasabb, mint a Balti-tenger-stratégiánál. Az együttműködésnek itt is vannak előzményei (Duna Bizottság, Duna menti Tartományok Munkaközössége, Duna-védelmi Nemzetközi Bizottság, V4), amelyek tapasztalataira a Duna-stratégia megvalósítása során építeni lehet.

Magyar részről a Nemzetgazdasági Minisztérium (korábban a Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium) felelős a Duna-stratégiáért. A minisztérium felállította az úgynevezett *Európai Duna Stratégia Tárcaközi Szakértői*

Munkabizottságot, amely részt vesz a stratégiaalkotásban, és amelyben az érintett tárcák és szakmai, valamint helyi szervezetek kaptak helyet. A 3. táblázat a Duna-stratégia fókuszpontjaival kapcsolatos magyar javaslatot mutatja be.

Az Európai Bizottság 2010. december 8-i közleménye és cselekvési terve (European Commission, 2010b; 2010c) szerint a Duna-stratégia *négy pillérre és ezeken belül 11 elsőbbségi területre* épül (lásd 4. táblázat), amelyek jelenleg 129 intézkedést ölelnek fel. A Balti-tenger stratégiával összehasonlítva ugyanakkor a Bizottság javaslata a Duna-stratégia kapcsán még nem nevesítette az elsőbbségi területek koordinátorait, és önálló horizontális intézkedéseket sem tartalmazott. 2011. február 3-i budapesti sajtóközleményében (Commission, 2011) *Johannes Hahn* regionális politikáért felelős biztos viszont nyilvánosságra hozta, hogy mely országok és tartományok lesznek az egyes elsőbbségi területek koordinátorai. Látható, hogy mindegyik prioritási területen két-két ország illetve tartomány fogja irányítani a stratégia megvalósítását, szemben a Balti-tenger-stratégiával, ahol uniós tagállamok egyedül is koordinálnak egy-egy területet. További különbség a Balti-tenger- és a Duna-stratégia között, hogy az utóbbi még nem tett különbséget stratégiai és kooperatív intézkedések között.

A makroregionális stratégiák uniós koncepciója

A makroregionális fejlesztési stratégiákban érintett tagállamok egy adott makrorégióon belül – új elemként – egymással, illetve a regionális és helyi önkormányzati szereplőkkel is *egyenrangú partnerségre* lépnek. Ezen túlmenően lehetőség szerint programjaikba a térséghez tartozó, EU-n kívüli országokat is bevonnak (külső dimenzió). A tagállami szintű együttműködés *alulról felfelé építkező (bottom-up) folyamatokat* hoz létre, amelyek stratégiává formálását az EU,

A BALTI-TENGER-STRATÉGIA FELÉPÍTÉSE

A cselekvési terv szerkezete: a makrorégió kihívásainak megfelelő pillérek, elsőbbségi területeik, horizontális szekció		Koordinátor*	Intézkedések és jellegük**
I. pillér: a Balti-tenger környezetileg fenntarthatóvá tétele			
1)	A tengerbe bocsátott tápanyagmennyiség elfogadható szintre csökkentése	FI/PL	5 (2 strat + 3 koop)
2)	A természetes zónák és a biológiai sokféleség megőrzése, a halászat vonatkozásában is	DE	2 (strat)
3)	A veszélyes anyagok használatának és hatásának csökkentése	SE	3 (1 strat + 2 koop)
4)	A tiszta hajózás modellrégiójává válása	DK	2 (1 strat + 1 koop)
5)	Az éghajlatváltozás enyhítése és az ahhoz való alkalmazkodás	DK	3 (1 strat + 2 koop)
II. pillér: a balti-tengeri régió prosperálóvá tétele			
6)	A belső piac gátjainak felszámolása a balti-tengeri régióban	EE	6 (2 strat + 4 koop)
7)	A régió teljes kutatási és innovációs potenciáljának kiaknázása	SE/PL	2 (1 strat + 1 koop)
8)	A kisvállalkozói intézkedéscsomag végrehajtása: a vállalkozói készség támogatása, a kisvállalkozások megerősítése és a humán erőforrások hatékony felhasználásának fokozása	DK	9 (6 strat + 3 koop)
9)	A fenntartható mezőgazdaság, erdőgazdálkodás és halászat megerősítése	FI	7 (4 strat + 3 koop)
III. pillér: a balti-tengeri régió könnyen megközelíthetővé és vonzóvá tétele			
10)	Az energiapiacok hozzáférhetőségének, hatékonyságának és biztonságának javítása	LV/DK	3 (1 strat + 2 koop)
11)	A belső és külső közlekedési kapcsolatok javítása	LT/SE	5 (1 strat + 4 koop)
12)	A balti-tengeri régió vonzerejének fenntartása és megerősítése elsősorban az oktatás, az idegenforgalom és az egészségügy segítségével	Idegenforgalom: Mecklenburg-Vorpommern Egészségügy: Északi Dimenzió Közegészségügyi Partnerség Oktatás: DE	10 (koop)
IV. pillér: a balti-tengeri régió biztonságossá tétele			
13)	A tengeri biztonság vezető régiójává válása	FI/DK	4 (3 strat + 1 koop)
14)	A főbb tengeri és szárazföldi szükséghelyzetekkel szembeni védelem megerősítése	DK	2 (1 strat + 1 koop)
15)	A határokon átnyúló bűnözés mértékének és a belőle származó károknak a visszaszorítása	FI	3 (1 strat + 2 koop)
Horizontális intézkedések		COM	10 (strat)
Összesen 4 pillér, 15 elsőbbségi terület és 10 horizontális intézkedés		8 EU-tagország, 1 német tartomány, 1 regionális együttműködés	76 (37 strat + 39 koop)

* COM = Európai Bizottság, DE = Németország, DK = Dánia, EE = Észtország, FI = Finnország, LT = Litvánia, LV = Lettorság, PL = Lengyelország, SE = Svédország

**strat = stratégiai, koop = kooperatív

Forrás: Európai Bizottság (2009 a/b); Balti-tengeri stratégia és Cselekvési terv; Bengtsson (2009), a szerzők saját szerkesztése

DUNA-STRATÉGIA MAKORRÉGIÓJA

Forrás: European Commission

illetve a Bizottság vezeti és koordinálja (*top-down*). A Bizottság továbbra is együttműködik az érintett tagállamokkal, monitoringozza a projektek végrehajtását és ellenőrzi a közösségi források felhasználását.

Az unió eddig nem szabott felső határt a makrorégiók számának, azok között akár átfedések is keletkezhetnek. Egy tagállam tehát többhöz is tartozhat, így például Németország a balti-tengeri és a Duna-makrorégióknak is tagja. Ennek az átfedésnek vannak földrajzi, de gazdasági okai is. Míg a Balti-tenger-stratégiában az észak-német szövetségi tartományok, addig a Duna-stratégiában elsősorban Baden-Württemberg és Bajorország szerepe lehet a meghatározó, hiszen ezen államok gazdasági ereje és politikai befolyása tradicionálisan döntő jelentőségű az adott térségekben. Ugyanakkor az EU legnagyobb tagállamként és a közösségi költségvetés nettó befizetőjeként a közös részvétel kiváló alapot teremt ahhoz, hogy

Németország a teljes kelet-európai térségben az együttműködés erősítésének motorja, a különféle projektek megvalósításán keresztül pedig a fejlesztések haszonélvezője is legyen (German Foreign Policy, 2010). Az átfedéseknek a későbbiekben az uniós támogatások szétosztásánál is lehet szerepe az új hétéves közösségi költségvetési ciklus szabályozásától függően.

A stratégiák kidolgozására szánt, az állam- és kormányfők felkérése és a Bizottság közleménye közötti időszak eddig mindkét esetben majdnem pontosan másfél év volt. A folyamat mérföldköveit a 2. ábra mutatja be részletesen.

A makroregionális fejlesztési stratégia szerkezeti pillérekből, azon belül kiemelten kezelendő területekből, horizontális beavatkozási területekből áll. Az utóbbiak a korábban említett konkrét projektekből tevődnek össze, köztük az úgynevezett zászlóshajóprojektekből (*flagship projects*). A projektek kiválasztási

A DUNA-STRATÉGIA PRIORITÁSAI MAGYAR RÉSZRŐL

I. A dunai térség biztonságának erősítése	II. Fenntartható gazdaság-fejlesztés	III. A dunai identitás és együttműködés erősítése
<p>1. Természeti környezet értékeinek védelme</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bioszféra-védelem megszervezése • Közös vízgyűjtő- és vízkészlet-gazdálkodás kialakítása • Ivóvízminőség-védelem feltételeinek javítása • Határokon átvivő szennyezések terjedésének megelőzése • Hulladékgazdálkodás fejlesztése 	<p>1. Duna-térségi közlekedés javítása</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fenntarthatóság követelményeinek megfelelő hajózóút és eszközpark biztosítása • Térségi közlekedési kapcsolatok és a határok átjárhatóságának javítása 	<p>1. Érték- és örökségvédelem</p> <ul style="list-style-type: none"> • Közös európai értékek elterjesztése • Közös (épített) örökség megőrzése, tudatosítása • Társadalmi integráció elősegítése
<p>2. Energiaellátás biztonsága</p> <ul style="list-style-type: none"> • Energiahálózatok és -termelőkapacitások fejlesztése • Lokális megújuló energiarendszerek létrehozása • Nukleáris biztonság javítása • Energiatakarékosság elősegítése 	<p>2. Tájkonform turizmus fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vízparthoz kötődő turizmus környezeti feltételeinek megteremtése • A táji és kulturális adottságokra épülő közös turisztikai arculat építése 	<p>2. Kulturális együttműködés</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nyelvi-kulturális összetartozás erősítése • Civil kapcsolatok élénkítése • Egyházi-vallási kapcsolatok erősítése
<p>3. Társadalmi, gazdasági biztonság javítása</p> <ul style="list-style-type: none"> • Migráció kezelése • Bűnözés megelőzése • Járványok megelőzése és elektronikus egészségügy • Katasztrófavédelem • Lokális pénzügyi hálózatok fejlesztése 	<p>3. Az ipar feltételeinek javítása</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tudásigényes és környezetbarát iparágak fejlesztése • Tradíciókon alapuló, helyi erőforrásokra alapozott gazdaság (kkv) 	<p>3. Oktatási és képzési együttműködés</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tapasztalatcsere és tudástranszfer elősegítése • Oktatás és képzés hálózatai bővítése • Környezettudatosság javítása
<p>4. Élelmiszer-ellátás biztonsága</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ökológiai és hagyományos termelésikultúra-alapú agrárfejlesztés elősegítése • Helyi piacok fejlesztése 		<p>4. Együttműködés és partnerség</p> <ul style="list-style-type: none"> • Intézményi és önkormányzati együttműködés helyi, térségi, euroregionális és nemzetközi szinten • Térségi közös tervezés kiterjesztése
<p>Horizontális intézkedések:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Az EU egységes piacának elősegítése 2. Kutatás-fejlesztés és innováció elősegítése 3. Klímaváltozás társadalmi-gazdasági következményeinek mérséklése 		

Forrás: Nemzetgazdasági Minisztérium

A DUNA-STRATÉGIA FELÉPÍTÉSE

A cselekvési terv szerkezete: a makrorégió kihívásainak megfelelő pillérek és elsőbbségi területeik	Koordinátor*	Intézkedések
I. pillér: a Duna-régió összekapcsolása a többi régióval		
1. A mobilitás és az intermodalitás fejlesztése belvízi hajóutak, közúti, vasúti és légi összeköttetés által**	Belvízi hajóutak: AT, RO vasúti, közúti és légi közlekedés: SI, SRB (érdekelt UA)	17
2. A fenntartható energia használatának ösztönzése	HU/CZ	17
3. A kultúra és az idegenforgalom, valamint az emberek egymással való kapcsolatteremtésének előmozdítása	BG/RO	14
II. pillér: a Duna-régióban a környezet védelme		
4. A vizek minőségének helyreállítása és megőrzése	HU/SK	14
5. A környezeti kockázatok kezelése	HU/RO	8
6. A biodiverzitás, a táj, valamint a levegő- és talajminőség megőrzése	DE (Bajorország)/HR	16
III. pillér: jólét teremtése a Duna-régióban		
7. Tudásalapú társadalom kialakítása a kutatás, oktatás és az információk technológiák segítségével	SK/SRB	8
8. A vállalkozások versenyképességének, beleértve a vállalkozások közötti regionális együttműködések (klaszterek) fejlesztésének támogatása	DE (Baden-Württemberg)/HR	7
9. Az emberi erőforrásba és képességekbe való befektetés	AT/MD	8
IV. pillér: a Duna-régió megerősítése		
10. Az intézményrendszer kibővítése és az intézményi együttműködés megerősítése	AT (Bécs)/SI	9
11. A biztonság javítása, a súlyos bűncselekmények és a szervezett bűnözés jelentette kihívásokkal való megküzdés közös munkával	DE/BG	11
Összesen 4 pillér és 11 elsőbbségi terület	8 EU-tagország, 3+1 harmadik ország, 2 német tartomány, 1 osztrák tartomány	129

*AT = Ausztria, BG = Bulgária, CZ = Csehország, DE = Németország, HR = Horvátország, HU = Magyarország, MD = Moldávia, RO = Románia, SI = Szlovénia, SK = Szlovákia, SRB = Szerbia, UA = Ukrajna, adott esetben Bosznia-Hercegovina és Montenegró is bevonható a koordinációba.

** Átfogó koordináció is szükséges ezen az elsőbbségi területen.

Forrás: Európai Bizottság (2010/b/c), a szerzők saját szerkesztése

kritériumai a Közösség értékelési táblázata szerint:

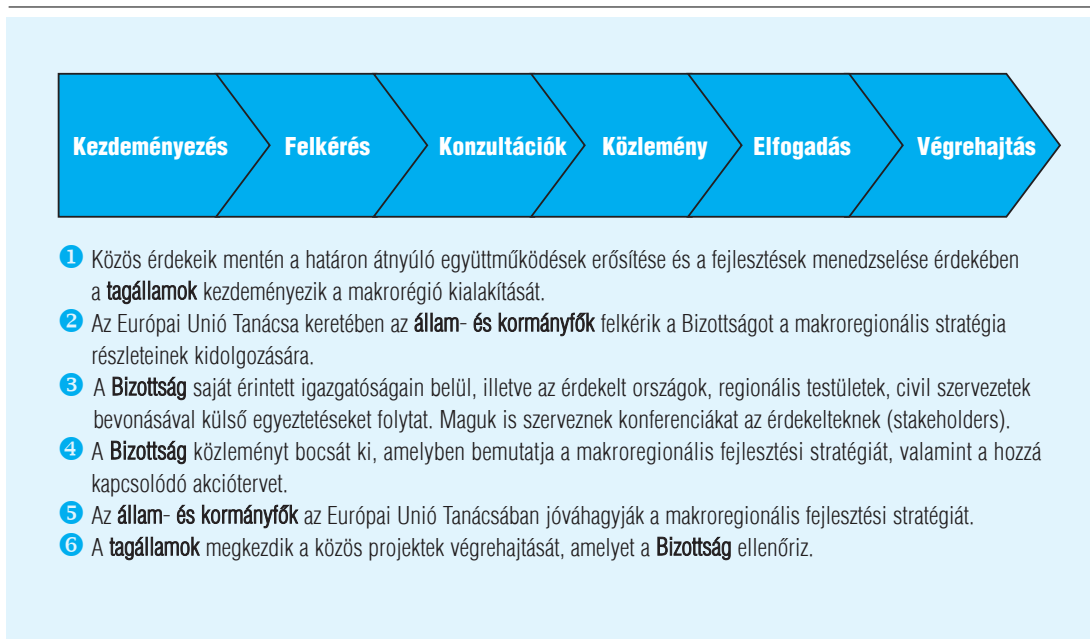
- transznacionális jelentőség (európai előnyök),
- piaci, illetve politikai („állam”-) kudarc-teszt,
- jelentőség a makrorégió szempontjából,
- megfelelő érdeklődés és részvétel a nyilvánosság, illetve az érdekeltek részéről,
- a projekt érettsége.

A jelenlegi makroregionális stratégiák egyik legfőbb korlátozó feltétele az úgynevezett *bá-*

rom NEM elve, amely szerint a közös fejlesztési projekteket új finanszírozási alapok, új intézmények és új (közösségi) szabályozás nélkül kell megvalósítani (Joenniemi, 2009). A stratégiáknak tehát úgy kell többletértéket teremteni az EU számára, hogy a hatályos pénzügyi és jogi keret által kínált lehetőségeket hatékonyabb fellépéssel, szorosabb együttműködéssel és koordinációval használják ki (Dubois – Hedin – Schmitt – Sterling, 2009; European Commission, 2008). Az új uniós intézmény nélkülsége annak a következménye,

A MAKROREGIONÁLIS FEJLESZTÉSI STRATÉGIÁK MEGVALÓSÍTÁSA

Forrás: a szerzők készítették

hogyan a Lisszaboni Szerződés alapján ilyen csak szerződésmódosítással lehetne létrehozni. A projektek a meglévő eszközök és források célzottabb és koordinált felhasználása, valamint a szinergiákban lévő lehetőségek hatékonyabb kiaknázása révén valósulhatnak meg.

A közösségi költségvetés reformja, illetve az új hétéves pénzügyi perspektíva (2014–2020) kialakítása – már a magyar, lengyel és dán uniós elnökség alatt – elvileg alkalmat adhat a közösségi források (például kohéziós és strukturális alapok) makrorégiókra történő átcsoportosítására. Ugyanakkor igen heves viták várhatók mind a közösségi költségvetés nagysága, mind pedig annak elosztása tekintetében. A közösségi költségvetés elfogadásához ugyanis az EU tagországainak egyhangú döntésére, illetve az Európai Parlament egyetértésére van szükség. Egyelőre azonban sem a Balti-tenger-, sem pedig a Duna-stratégia projektjei nem számíthatnak közvetlen támogatásra a regionális alapokból.

MAKROREGIONÁLIS FEJLESZTÉSI STRATÉGIÁK KAPCSOLÓDÁSA AZ EU MEGLÉVŐ STRATÉGIÁIHOZ

Az uniós gazdaságpolitikája a makroregionális stratégiák tekintetében is az *egység a sokféleségben* elvét érvényesíti, amely az EU jelmondata és egyben program is. A sokféleség az *egymással versengő nemzeti gazdasági rendszerek* vonatkozásában is megjelenik, ezek *szinergikus összehangolása* az unión belül azt eredményezheti, hogy a Közösség – mint egység – többé válik részei, azaz a tagállamok összegénél. Ezt a logikát követi az EU növekedési stratégiája, az *Európa 2020*, amely voltaképpen a lisszaboni folyamat megújítása (2010. március–június, IP/10/225). Az Európa 2020 stratégia az EU és a tagállamok partnerségére épül, a szociális piacgazdaság szellemiségét kívánja megtestesíteni és a gazdasági modellek modernizációját kezdeményezi. A szereplők, vezetés és célok, illetve eszközök eltérnek ugyan az Európa 2020 és

a makroregionális stratégiákban, de szándék szerint a két folyamat kompatibilis.

AZ EURÓPA 2020 STRATÉGIA IRÁNYÍTÁSI ESZKÖZEI

Az Európa 2020 stratégia irányításához első tematikus eszközként

- három prioritást: intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés,
- öt mérhető és iránymutató uniós cél: foglalkoztatás, kutatás és innováció, éghajlatváltozás és energia, oktatás, szegénység elleni küzdelem,
- hét kiemelt kezdeményezést: Innovatív Unió, Mozgásban az ifjúság, Európai digitális menetrend, Erőforrás-hatékony Európa, Iparpolitika a globalizáció korában, Új készségek és munkahelyek menetrendje, Szegénység elleni európai platform

jelöltek meg. E megközelítés mellett a második irányítási eszköz az

- országjelentések, integrált iránymutatások és országonkénti ajánlások nyitott koordinációból ismert rendszere.

A tagállamok a stratégia céljait nemzeti sajátosságaiknak, gazdasági rendszerüknek megfelelő eszközökkel igyekeznek elérni. Az Európa 2020-ról szóló jelentés és a Stabilitási és Növekedési Paktum értékelése szimultán lesznek közzé. A Bizottság országspecifikus ajánlásokat tesz, amelyeket nem megfelelő reakció esetében a Lisszaboni Szerződés 121 (4) cikkelyének megfelelően újként bevezetett bizottsági figyelmeztetés kísérhet.

Forrás: European Commission, 2010a

A *Stabilitási és Növekedési Paktum* az EU gazdaságpolitikájának fiskális és monetáris alapját adja. A paktum alapvetően a Gazdasági és Monetáris Unió (úgynevezett euróövezeten) belüli, illetve a közös valuta bevezetésére törekvő tagállamok pénzügypolitikáinak összehangolását hivatott biztosítani. A Gazdasági és Monetáris Unió megfelelő működése ugyanis megköveteli, hogy az egyes tagországok államháztartási hiányának alakulását szigorúan nyomon kövessék és szükség esetén a Közösség érdekeinek megfelelő kiigazításokat megtegyék. Ennek a kemény koordinációnak

az eszközrendszere nem a tagállamok közötti kooperáción, hanem a Bizottságtól és a Tanácstól érkező, az érintett tagállamnak szóló figyelmeztetéseken, ajánlásokon, végső esetben pedig pénzügyi szankciókon alapul (Resolution of the European Council of Amsterdam on the Stability and Growth Pact, 1997).

STABILITÁSI ÉS NÖVEKEDÉSI PAKTUM

A paktum alapvetően két mechanizmus segítségével biztosítja, hogy a tagállamok államháztartási hiánya a maastrichti szerződésben meghatározott mérték (GDP 3 százaléka) alatt maradjon.

1 Megelőzési (prevenciós) mechanizmus

- Tagállam: évente középtávú stabilitási, illetve konvergenciaprogramok benyújtása
- Bizottság: tagállami programok értékelése és közvetlen politikai ajánlások kiadása
- Tanács: tagállami programok véleményezése, korai figyelmeztetés küldése a Bizottság javaslata alapján

2 Kiigazító mechanizmus

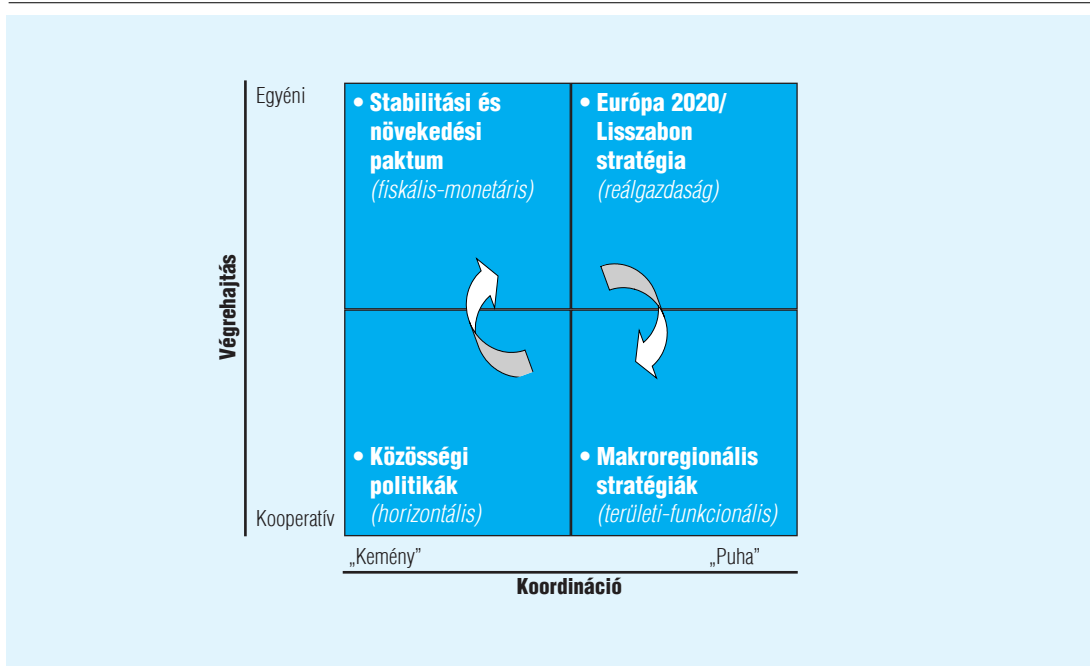
- Tagállam: preventív fázis ellenére GDP 3 százaléka feletti államháztartási hiány, emiatt túlzottdeficit-eljárás alá kerül
- Tanács: ajánlásokat ad, felszólít és határidőt is szab a túlzott hiány kiigazítására

Ha a tagország nem tesz ennek eleget, akkor további lépésekre és szankciókra is lehetőség van (például az euróövezeti tagállamokra bírság szabható ki, visszatartható az uniós támogatások egy része stb.).

Forrás: Resolution of the European Council of Amsterdam on the Stability and Growth Pact, 1997

Az EU gazdaságpolitikájában újonnan megjelenő makroregionális fejlesztési stratégiák szintén a *politikai kísérletezés és innováció* módszerét követik. A 3. ábrával azt kívánjuk bemutatni, hogy megítélésünk szerint az Európai Unió gazdaságpolitikáját meghatározó stratégiák milyen jellemzőkkel bírnak a koordináció és a végrehajtás vonatkozásában. Míg az Európa 2020 és a Stabilitási és Növekedési Paktum a szupranacionális és a nemzeti szint közötti partnerségre épülnek, addig a makroregionális

AZ EURÓPAI UNIÓ GAZDASÁGPOLITIKÁJÁNAK STRATÉGIAI ELEMEI

Forrás: a szerzők készítették

stratégiák a nemzetek, illetve azok térségei közötti együttműködést szorgalmazzák szintén közös kihívások, érdekek mentén.

Irányítási szempontból az is elmondható, hogy az Európai Unió eddig említett politikai innovációi a Közösség gazdaságpolitikáját kívánják szakpolitikailag és területileg differenciálni, illetve integrálni. A közös érdekeket először egyformán a közös politikák keretein belül, később funkcionálisan differenciáltan és összefogva (elsőként fiskális-monetáris majd reálgazdasági hangsúllyal), jelenleg utolsóként pedig területi-funkcionális fókusszal próbálja feltárni és érvényesíteni. A politikák végrehajtásában a közös és az egyéni megközelítés, a koordinációnál pedig a kemény és a későbbiekben a puhuló módszerek váltják egymást. „Kemény” koordinációs eszköznek számítanak a közösségi politikák esetén például a tanácsi rendeletek, irányelvek. A Stabilitási és Növekedési Paktumnál pedig a kiigazító mechanizmusként működő túlzottdeficit-eljárás (EDP) jelenti a „kemény” koordiná-

ciót. Ehhez képest „puhább” koordinációs eszközöknek tekinthetők például az Európa 2020 stratégiánál alkalmazott iránymutatások, országajánlások (lásd Európa 2020 stratégia irányítási eszközei bokszt). A makroregionális stratégiáknál a projektek koordinációját az EU egyszerűen a részt vevő tagállamokra, illetve azok kooperációjára bízta. Az EU az egyre fókuszáltabb gazdaságpolitikai innovációit egy lazuló koordinációval teszi rugalmasabbá, miközben ezeket szakpolitikailag és területileg is egy tanulási folyamatnak megfelelően „lépésről lépésre” integrálja. Az EU gazdaságpolitikája jelenleg leginkább befelé fókuszál, nem globálisan a nemzetközi versenyben pozicionálja az EU-t, például egy stratégiai vízióval, jövőképpel. Az Európa 2020 stratégiánál a Lisszaboni Szerződés 121. (4) cikkelyének megfelelő bizottsági figyelmeztetésre, a Stabilitási és Növekedési Paktumnál pedig akár pénzügyi szankcióra is lehetőség van. Ezzel szemben a makroregionális stratégiáknál még nem látható világosan az irányítás működése.

KITEKINTÉS

Az USA-hoz és a feltörekvő térségekhez képest az Európai Unió láthatóan lassabban képes kilábalni a gazdasági válságból, hiszen az évek óta meglévő versenyképességi hátrányon túlmenően az integráció elmélyítésének megfigyelése (például az euróövezet belső válsága, széttartó tagállami fiskális politikák) is sújtja a Közösséget. A globális erőterben egyre inkább az USA–Kína-tengely látszik megerősödni. Az uniós gazdaságpolitikai innovációk végrehajtása mindezekig nem tudott lépést tartani a változásokkal és a kihívások formájában jelentkező trendekkel (például demográfiai változások, migráció) és versenyelőnyök híján az EU – Japánhoz hasonlóan – a globális versenyben is lemaradni látszik. Ráadásul a több tagállam által szorgalmazott, egységesebb gazdaságpolitika kialakítása is látványos kudarcot vallott az utóbbi időben, a G-20-országok közötti globális együttműködés pedig igencsak vontatottan halad. Ehhez hozzájárul az is, hogy nemzetközi szinten az EU leginkább rövid távú sikerekkel kecsegtető, bilaterális stratégiai partnerségi megállapodásokat köt, valamint a legnagyobb tagállamok leginkább saját vezető szerepük megerősítésén dolgoznak. Ennek nyilvánvaló példája, hogy a különféle globális szervezetekben (kivéve a WTO-ban) a nagy uniós tagállamok saját külön tagságukhoz is ragaszkodnak, komolyan hátráltatva ezzel egy egységes uniós képviselet kialakítását (Solbes, P. – Youngs, R., 2010).

Az Európai Unió gazdaságpolitikáját *dinamikus tanulási folyamatok* jellemzik, amelyek a külső és belső kihívásokra egyaránt választ kívánnak adni. *Külső kihívások* közé tartozik például a konjunkturális változásokhoz (például a jelenlegi gazdasági válság) való alkalmazkodás vagy a bevándorlás. A *belső kihívások* a Közösség olyan célkonfliktusaihoz kötődnek, mint a harmonizáció kiterjesztése és a Közösség sokszínűségének megőrzése, vagy az EU további bővítése szemben az integráció elmélyítésével.

Ugyanis az EU által eddig elért sikerek (például a belső piac, monetáris unió) és a jövőbeni kívánatos gazdaságpolitikai célok is a széttöredezetttség áldozatául eshetnek. Az Európa 2020 stratégiában ez a veszély a nemzeti gazdaságpolitikák szupranacionális fórumokkal és résztvevőkkel való kiegészítésével kerül ellensúlyozásra. Itt a verseny és az egymástól tanulás a nemzeti gazdaságpolitikák, illetve azok építőelemeinek benchmarkingjával történik, a vezetés, illetve koordináció az EU intézményeinek feladata. A Gazdasági és Monetáris Unió is hasonló elemeket tartalmaz, azonban ez a szűkebb körű integráció szerződéses alapon nyugszik és sokkal keményebb irányítási lehetőséggel bír.

Uniós intézményként az Európai Bizottság célja, hogy a makrorégiók a jelenleginél hatékonyabban, célzottabban és felelősségteljesebben használják fel a meglévő uniós forrásokat. Egyúttal a makrorégiók kialakítása révén erősödhet az ágazati politikák, valamint a közösségi költségvetési források felhasználásának koordinációja is. A makrorégiók arra is alkalmasak lehetnek, hogy az uniós költségvetéshez nettó módon hozzájáruló és haszonélvező, a régi és új tagállamok, illetve az uniós és unión kívüli országok közötti érdekellentéteket tompítsa. Ezen túlmenően a fiskális és a részpolitikák szorosabb koordinációja esetén erősödhet a Bizottság szerepe is, miközben az államok közötti megegyezés kialakítását közösségi szintről át helyezik transznacionális síkra. *Az új stratégia keretében a közös projektek megvalósítása tehát egyszerre teremt érdekközösséget és egyben közös felelősséget is a részt vevő országok között.* Amennyiben a 2014–2020-as új pénzügyi perspektívában – a közösségi költségvetés átalakítása eredményeként – a makrorégiók már külön támogatási címként jelennének meg, akkor a makrorégiók kialakításának folyamata is felgyorsulna és az eddigi egymás utáni helyett párhuzamosan jönnének létre az új makrorégiók (akár az EU által megszabott határidőig).

Mindazonáltal az EU makroregionális stratégiái, valamint azok elhelyezkedése az unió gazdaságpolitikáján belül még rendkívül kezdeti stádiumban vannak. Az irányítás és az időtáv szempontjából köztes helyet foglalnak el a szupranacionális és nemzeti szint, valamint a hosszú és rövid táv között. Elméleti szinten számos előnnyel bírhatnak, ha koncepcionálisan is eleget tesznek egy stratégia iránt támasztott igényeknek és ezáltal végrehajtásuk is jó eséllyel megtörténik. Mindez az EU gazdaságpolitikájának mindenkori érdekeit és irányíthatóságát is szolgálja. A kirajzolódó makroregionális stratégiák alapelvei ebbe az irányba mutatnak. Így például a szomszédsági kölcsönös függőségek együttes kezelése – az EU (gazdaságpolitikai) keretein belül – közös érdekekre, kihívásokra és lehetőségekre fektetett hangsúllyal, a szubszidiaritás szervezési logikája mentén történik. A nagyobb földrajzi lehatárolás a funkcionális politikákat, közös kezdeményezéseket méretgazdaságossá teheti, miközben az EU szemszögéből nagyobb fókusz és átláthatóság, valamint jobb koordinálhatóság érhető el. A nemzeti határokon átívelő makroregionális megközelítés ily módon segíthet az unió egészére nézve jobb eredményeket, nagyobb hatékonyságot és erősebb integrációt megvalósítani.

A stratégiák kidolgozásakor számos *célkonfliktust* figyelembe kell venni és ebből adódóan *feszültségek* léphetnek fel, mint például

- a résztvevők különböző politikai agendáiból keletkező tematikai feszültség,
- a részt vevő intézmények közötti feszültség,

- az EU koordinációjából adódó feszültség,
- a politikákra és erőforrásokkal kapcsolatban alkalmazott eszközök közötti feszültség,
- a hatalmi feszültség, és
- a felettes EU-célokkal való feszültség (Dubois – Hedin – Schmitt – Sterling, 2009).

A feszültségek az EU gazdaságpolitikája és az eddig ismert makroregionális stratégiák összetettségével csak fokozódhatnak. Annak ellenére, hogy a stratégiákat a Bizottság irányítja, éves jelentések készülnek és az Európai Tanács két évente foglalkozik velük, *végrehajtásuk továbbra is számos gyakorlati akadályba ütközhet és egyszerűsítést kíván*. A végrehajtásért ugyan egy-egy konkrét tagállam felel, ezt azonban a makrorégió teljes területén és számos bizottsági főigazgatóság között kell koordinálni (European Economic and Social Committee, 2009; Schymik, C. – Krumrey, P., 2009). *Különösen bizonytalan a makrorégiók külső dimenziójának koncepcionális és végrehajtási aspektusa*, ahol az előbbi érvek a közösségi keretek hiánya miatt fokozottan érvényesek.

Mindent egybevetve az EU gazdaságpolitikája további integrációra, egyszerűsítésre és áramvonalasításra szorul. A külső verseny tekintetében az Európa 2020 stratégia már nem említi víziót, mint korábban a lisszaboni koncepcióban a legversenyképesebb gazdasági térséggé válást, inkább öt rész célra koncentrál. *Úgy tűnik, az EU ambíciójának leginkább a belső irányíthatóság és a még mindig nem kielégítő integráció szab határt*. *Kellő kidolgozottság esetében a makroregionális stratégiák ezekre a belső kihívásokra adhatnak egy részleges, a területi fókuszot és hatékonyságot javító választ*.

IRODALOM

BENGTSSON, R. (2009): An EU Strategy for the Baltic Sea Region: Good Intentions Meet Complex Challenges. *European Policy Analysis*, September, Issue 9, Online: http://www.sieps.se/files/download-document/562-2009_9epa.html

DUBOIS, A. – HEDIN, S. – SCHMITT, P. – STERLING, J. (2009): EU macro-regions and macro-regional strategies – A scoping study. *Nordregio Electronic Working Paper*. Stockholm, Online: <http://www.nordregio.se/inc/openitem.asp?id=88929&nid=2112>

- JOENNIEMI, P. (2009): The EU Strategy for the Baltic Sea Region: A Catalyst for What? *DIIS Brief August*. Copenhagen, Online: http://www.diis.dk/graphics/Publications/Briefs2009/pjo_eu_strategy_balticsearegion.pdf
- MANTICA, A. (2010): An Adriatic Shore for a Balkans European Landing, *Ministero degli Affari Esteri*, Rome, Online: http://www.esteri.it/MAE/EN/Sala_Stampa/ArchivioNotizie/Interviste/2010/04/20100402_articoloMantica.htm
- POB, V. (2009): EU 'macro-regions' could get own funding from 2014. *EUobserver*. Online: <http://euobserver.com/886/28787>
- SCHYMIK, C. – KRUMREY, P. (2009): EU Strategy for the Baltic Sea Region. Core Europe in the Northern Periphery? *Working Paper FG1. SWP*. Berlin. Online: http://www.swp-berlin.org/common/get_document.php?asset_id=5908
- SOLBES, P. – YOUNGS, R. (2010): Europe is failing to shape the global governance debate, *Europe's World, Summer*. pp. 8–13
- Assembly of European Regions (2009): EU Danube Strategy. *Background paper*, Brussels, 19. 08. 2009. Online: www.aer.eu
- Austrian Länder (2009): Contribution by the Austrian Länder Burgenland, Lower Austria, Upper Austria and Vienna to the EU Strategy for the Danube Region, 07. 12. 2009. Online: http://www.oerok.gv.at/fileadmin/Bilder/2.Reiter-Raum_u_Region/4.Europ-Raumentwicklung/Makroregionen/EUSDR/EUSDR_Beitag_W-B-NOE-OOE_EN_07-12-2009.pdf
- Council of the European Union (2009): Presidency Conclusions of the Brussels European Council, 11225/2/09 REV 2 CONCL 2, Brussels, 18–19. 07. 2009. Online: http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperation/danube/documents/council_conclusions.pdf
- DunaLog – International Urban Dialog (2010): Makroregionális együttműködés a Duna mentén. A formálódó Európai Duna Stratégiáról, Online: <http://studmet.hu/public/files/documents/34.pdf>
- European Commission (2008): Green Paper on Territorial Cohesion – Turning territorial diversity into strength, COM (2008) 616 final, Brussels, 6. 10. 2008. Online: http://ec.europa.eu/regional_policy/consultation/terco/paper_terco_en.pdf
- European Commission (2009a): „European Union Strategy for the Baltic Sea Region”, Communication from the Commission to the European Parliament, The Council, The European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, COM (2009) 248 final, Brussels, 10. 06. 2009. Online: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/communic/baltic/com_baltic_en.pdf
- European Commission (2009b): „Action Plan”, Commission Staff Working Document, SEC (2009) 712. Brussels, 10. 06. 2009. Online: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/communic/baltic/action2009.pdf
- European Commission (2009c): Macro-regional strategies in the EU – A Discussion Paper presented by Commissioner Pawel Samecki, Stockholm, 18. 09. 2009. Online: http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperation/baltic/pdf/macroregional_strategies_2009.pdf
- European Commission (2010a): Europe 2020 – A strategy for smart, sustainable and inclusive growth, COM (2010) 2020, Brussels, 03. 03. 2010. Online: <http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COM-PLT%20EN%20BARROSO%20%20%20007%20-%20Europe%202020%20-%20EN%20version.pdf>
- European Commission (2010b): „European Union Strategy for the Danube Region”, Communication from the Commission to the European Parliament, The Council, The European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, COM (2010) 715 final, Brussels, 08. 12. 2010. Online: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/communic/danube/com2010_715_danube_en.pdf
- European Commission (2010c): „Action Plan”, Commission Staff Working Document, SEC (2010) 1489 final. Brussels, 08. 12. 2010. Online: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/communic/danube/action_plan_danube.pdf
- European Commission (2011): European Commissioner Hahn announces priority area coordinators for EU Strategy for Danube Region, Press Release IP/11/124. Brussels, 03. 02. 2011. Online: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/11/124&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>

European Economic and Social Committee (2009): Opinion of the European Economic and Social Committee on Macro-regional cooperation „Rolling out the Baltic Sea Strategy to other macro-regions in Europe“ (Exploratory opinion), (2009/C 318/02). Official Journal of the European Union, Volume 52, Brussels, 23. 12. 2009. Online: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:318:FULL:EN:PDF>

European Parliament (2010): Working Document on the European Union Strategy for the Baltic Sea Region and the role of macro-regions in the future cohesion policy, Committee on Regional Development, 06. 01. 2010. Online: http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/regi/dt/799/799506/799506en.pdf

Euractiv (2010a): Spain calls for ‘Atlantic Strategy’. Euractiv, 19. 02. 2010. Online: <http://www.euractiv.com/en/regional-policy/spain-calls-atlantic-strategy-news-262208>

Euractiv (2010b): No new money for Danube Strategy, leaders confirm. Euractiv, 01. 03. 2010. Online: <http://www.euractiv.com/en/regional-policy/no-new-money-danube-strategy-leaders-confirm-news-299418>

German Foreign Policy (2010): The Danube Strategy, 06. 01. 2010. Online: <http://www.german-foreign-policy.com/en/fulltext/56309>

Resolution of the European Council of Amsterdam on the Stability and Growth Pact (1997). *Official Journal C236*